

ADMINISTRACIÓ DE MEDICACIÓ SUBCUTÀNIA REALITZADA PEL PERSONAL AUXILIAR EN ABSÈNCIA O NO DE LA INFERMERA TITULADA.

Presca de posició de la Junta de Govern del Col·legi Oficial d'Infermeria de Barcelona (COIB) en base als informes realitzats per l'Assessoria de Responsabilitat Professional i l'Assessoria Jurídica d'aquesta corporació professional.

Ateses les diferents consultes arribades a aquesta corporació professional en motiu de la pràctica, cada vegada més habitual en les institucions dedicades a l'assistència socio sanitària i residencial, referent a l'administració de medicació injectable per auxiliars de geriatría, gerocultors/es, cuidadors/es i altres denominacions que es puguin adoptar (a partir d'ara personal auxiliar), el Col·legi Oficial d'Infermeria de Barcelona vol fer arribar pel coneixement de les seves col·legiades i col·legiats, les consideracions següents:

Des de la vessant de la responsabilitat professional, cal deixar constància que les persones amb formació d'auxiliars en qualsevol de les formes descrites no tenen capacitat per administrar medicació i menys per via injectable (encara que sigui per via subcutània). La seva formació no les capacita per aquesta activitat.

Cal remarcar que els títols i el tipus de formació relacionats amb les persones que exerceixen aquesta ocupació és molt diversa. La durada varia, la metodologia també, (n'hi ha amb pràctiques i unes 450 hores i d'altres de 40 hores i per correu) però són sempre cursos de formació no reglada i com a molt, de formació ocupacional. No s'acostuma a requerir formació prèvia i fins i tot, en molts casos, va destinada a persones que no han finalitzat els estudis elementals.

Els continguts curriculars, que no disposen d'una aprovació i reconeixement acadèmic –malgrat puguin estar reconeguts d'interès sanitari segons l'Institut d'Estudis de la Salut (IES)-, són més o menys similars i en cap cas inclouen l'administració de medicació injectable. D'altra banda, actualment no existeix cap obligatorietat per part del Departament d'Acció Social i Ciutadania, pel que respecta al personal auxiliar dels centres que són residències assistides, que el seu personal auxiliar estigui en possessió de cap tipus de formació prèvia.

Així doncs, no existeix cap argument per poder reconèixer la possibilitat que el personal auxiliar procedeixi a realitzar aquesta activitat, que correspon a professionals sanitaris (metges, infermeres,..) degudament formats i capacitats, en base al seu currículum formatiu, àmbit competencial. Fins i tot, existeix alguna sentència, com la de la Sala de lo Social del Tribunal Suprem, de data d'11 de febrer de 2003, recurs nº1337/2002, en recurs de cassació per unificació de doctrina, que en la seva fonamentació reconeix que és una activitat que no pot realitzar el personal auxiliar (ni tècnics de formació professional reglada de grau mig ni superior, incloses les auxiliars de infermeria i tècnics que tenen una formació superior a la que ens ocupa) i que correspon sols a la infermera.

En cap cas, doncs, es pot justificar. Tampoc en nom de la manca de recursos. Aquest fet seria susceptible d'una invasió de competències en el millor dels casos i un risc per la salut de la gent gran en general, en el pitjor. La situació de vulnerabilitat de la població envellida i ingressada en residències per la gent gran o en centres sociosanitaris, fa que s'hagi de ser encara més curós en aquest sentit, ja que la majoria presenten pluripatologies i múltiples tractaments farmacològics que precisen el seguiment i la vigilància d'un professional sanitari capacitat.

Cal també no deixar-se convèncer per l'argumentació, molt sovint estesa, a través de la qual es defensa que les residències són recursos substitutoris de la llar, que "estar en una residència és com estar a casa" o "si estigués a casa seva possiblement li posaria la insulina o l'heparina un familiar", amb el consegüent estalvi d'una infermera. En aquest sentit, cal ressaltar que precisament, si se substitueix el domicili per una altra plaça o lloc de residència, és perquè no pot estar on li correspondria en òptimes condicions i perquè, òbviament, la situació substituïda sempre és diferent de la que se substitueix.

Precisament perquè substitueix la llar, no és la llar. La persona que exerceix les funcions d'auxiliar ha establert amb la residència o centre sociosanitari un contracte de prestació de un servei assistencial que no existiria en el domicili. Per tant, no es tracta de la bona voluntat ni de la solidaritat entre familiars sinó de la prestació d'un servei a càrrec d'una empresa i dels seus treballadors a una persona que directament o indirectament paga per aquests serveis assistencials. I aquests serveis han de ser de qualitat i per personal facultat pel servei que s'ha contractat i que efectivament presta.

Una empresa, tant si es pública com privada, no pot facultar a un treballador per exercir activitats per a les que no disposa de formació acadèmica. L'empresa no pot titular (un títol acadèmic o professional), ni facultar (atorgar la facultat per a fer alguna cosa), ni habilitar (en el sentit de conferir a una persona perquè accompli uns actes

pel qual no ha estat format). Si es precisa d'un títol universitari, cal que aquest sigui atorgat per la Universitat.

Aquí, és necessari recordar que la única institució que té autoritat per formar en les competències pròpies d'una professió és la Universitat d'acord amb el Pla d'Estudis oficialment aprovat. Per tant, cap institució, organització o empresa té cap tipus d'autoritat per atorgar competències pròpies d'una professió a ningú altre. Com tampoc les té per ampliar-les o modificar-les pel seu compte. Aquesta seria la situació contrària al motiu d'aquest document. És a dir, quan una institució, organització o empresa pretén que les infermeres i els infermers realitzem activitats que corresponen a d'altres professionals.

En tot cas, en el supòsit que en el domicili es decidís ensenyar a un familiar a administrar aquesta medicació injectable, ha de ser sempre en circumstàncies molt restrictives

- a) Després d'haver descartat la possibilitat d' educar al propi usuari per la seva autoadministració.
- b) Després de disposar del consentiment informat de l'usuari per incorporar a un familiar, o persona sense titulació, en la seva teràpia.
- c) Amb l'objectiu, sempre, de fomentar l'autonomia de la persona atesa i per facilitar la seva vida quotidiana (desplaçaments, etc..), però mai per estalviar personal qualificat.
- d) Per millorar la qualitat de les atencions, no per reduir-la i incrementant el risc de pràctiques amb personal sense preparació.
- e) Havent fet un període d'educació al familiar cuidador/a, assegurant-se que ha assolit l'habilitat suficient per a l'execució de la tècnica, càlculs de dosis, detecció de possibles problemes, etc... i restant sempre la infermera com a professional de referència i supervisió de la pràctica.

Totes aquestes circumstàncies no es contempen en la delegació que es fa habitualment en el personal auxiliar perquè administri medicació.

Per tant, si es produeix l'administració de medicació subcutània per part del personal auxiliar, no és només una pràctica susceptible d' invasió de competències, sinó un cas de mala praxi i de vulneració dels drets de la persona gran. D'aquesta manera, aprofitant la seva situació de indefensió i autonomia limitada, no es mantenen els mateixos nivells de qualitat que s'oferirien a una persona autònoma i tampoc es defensen així els drets dels que són titulars.

Per fer una delegació, cal en primer lloc ser titular de la competència. En aquest cas, el titular és la infermera i sols ella pot fer delegació d'una activitat que li correspon. No pot fer-ho ni una empresa, ni una institució, ni un sindicat, ni la representació d' una patronal. És "ad personam", un professional degudament facultat qui delega en algú altre la autoritat per a dur a terme una activitat. En aquest sentit, cal recordar que el que es delega, es tant sols l'autoritat, que la responsabilitat és indelegable. Per tant, la infermera que decideix delegar-ho, sempre en serà la responsable.

En segon lloc, per poder acceptar una delegació, la persona delegada, a més dels coneixements i habilitats per poder realitzar correctament la pràctica que li han delegat, ha de disposar de capacitats i competència al respecte. No es pot delegar a algú que no li correspongui, com és el cas que ens ocupa, l'administració de injectables a persones, sense preparació, sense titulació i, en definitiva, sense competència.

Tampoc es pot admetre com a excusa, que el personal auxiliar realitzi aquestes pràctiques "en absència de la infermera". És de tota evidència que si no pot fer-se en presència de la infermera molt menys en absència.

També, es desprèn de **l'informe de l'assessoria jurídica del Col·legi Oficial d'Infermeria de Barcelona (COIB)** que el subministrament per via subcutània, només pel fet de tractar-se del subministrament de medicació, ha de ser realitzada necessàriament per un professional sanitari (en aquest cas per un/a infermer/a), donat que, a més a més, es requereix una tècnica específica i certa experiència.

S'entén, doncs, en conseqüència que estariem parlant d'una clara invasió de competències per part del personal auxiliar, en unes tasques que en qualsevol supòsit corresponen a les infermeres. Es remet a l'efecte, que disposa l'article 7 de la LLei 44/2003, de 21 de novembre, d'ordenació de les professions sanitàries.

Article 7.1 Correspon, en general, als Diplomats sanitaris, dins de l'àmbit d'actuació perquè els faculta el seu corresponent títol, la prestació personal de les cures o els serveis propis de la seva competència professional en les distintes fases del procés d'atenció de salut, sense menyscabament de la competència, responsabilitat i autonomia pròpies dels distints professionals que intervenen en tal procés.

Article 7.2 Sense perjudici de les funcions que, d'acord amb la seva titulació i competència específica correspongui desenvolupar a cada professional sanitari, ni de les que puguin desenvolupar altres professionals, són funcions de cada una de les professions sanitàries de nivell Diplomat les següents:

a) Infermers: correspon als Diplomats universitaris en Infermeria la direcció, avaluació i prestació de les cures d'Infermeria orientades a la promoció, manteniment i recuperació de la salut, així com a la prevenció de malalties i discapacitats.

S'entén així mateix que el personal auxiliar, no disposa dels coneixements suficients, ni està habilitat legalment a subministrar medicació als pacients en cap cas.

És per tots aquests motius, que el Col·legi Oficial d'Infermeria de Barcelona conclou, a manera de resum, amb les consideracions següents:

1. La competència de les persones amb formació d'auxiliars no les capacita per aquesta activitat, per la qual cosa no han d' administrar medicació i menys per via parenteral a través d'injectables.
2. Aquest fet significaria una clara invasió de competències per part del personal auxiliar, en unes tasques que en qualsevol supòsit, corresponen a les infermeres, generant-se així mateix un risc per la salut de la gent gran. La situació de vulnerabilitat de la població envellida i ingressada en residències per a la gent gran o en centres sociosanitaris, fa que s'hagi de ser encara més curós en aquest sentit. Cal que es garanteixin els mateixos nivells de qualitat que si estiguessin ingressats en un altre recurs sanitari i no es pot fer cap discriminació per la edat avançada.

3. Per delegar una activitat, s'ha de ser titular de l'autoritat. En aquest cas, el titular és la infermera i sols ella pot fer delegació d'una activitat que li correspon. No pot fer-ho ni una empresa, ni una institució, ni un sindicat, ni la representació de una patronal ja que no tenen autoritat per delegar una activitat que no és de la seva competència, ni per atorgar competències que sols s'adquireixen a títol personal amb els estudis universitaris i en aquest cas l'habilitació col·legial.

4. En aquest sentit, cal recordar a infermeres i a infermers que el que es delega és l'autoritat però que la responsabilitat és indelegable i, per tant, la infermera que decideixi delegar-ho, en serà sempre la responsable. També, que la persona delegada, a més dels coneixements i habilitats per poder realitzar correctament la pràctica que li han delegat, ha de disposar de capacitats i competència al respecte. No es pot delegar a persones sense preparació i sense titulació una activitat, com és el cas de l'administració d'injectables.

5. Per a qualsevol consulta, consideració o suggeriment, us podeu posar en contacte a través del correu electrònic oic@coib.org o del telèfon gratuït d'atenció col·legial el 900 705 705 i us informaran al respecte.

Aprovat per la Junta de Govern del Col·legi Oficial d'Infermeria de Barcelona, el dia 16 de maig de 2007